

ÚTOČIŠTĚ

JÉRÔME
LOUBRY

JEDINÁ
MOŽNOST,
JAK PŘEŽÍT,
JE UNIKNOUT...

**Psychologický thriller vycházející hvězdy
francouzské literatury oceněný na literárním
festivalu v Cognacu.**

Sandrine přijíždí na malý ostrov blízko pobřeží převzít majetek po zesnulé babičce. Brzy ale zjišťuje, že jej prostupuje nepřátelská atmosféra a obyvatelé střeží neznámé tajemství. A po několika dnech je Sandrine nalezena, jak bloumá po pláži s oblečením zmáčeným cizí krví...

„Temná zápletka se odvíjí stránku po stránce až k odhalení,
které čtenáři vyrazí dech. Román, z nějž mrazí
v zádech, ale který nelze až do poslední strany odložit.“

– Aufeminin

JÉRÔME LOUBRY

ÚTOČIŠTĚ

Přeložil Tomáš Havel

metafora®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Les refuges by Jérôme Loubry © Calmann-Lévy, 2019

Translation © Tomáš Havel, 2020

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2020

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-445-9 (ePub)

ISBN 978-80-7625-444-2 (pdf)

ISBN 978-80-7625-128-1 (print)

Loanovi

*Mein Vater, mein Vater, und siehst du nicht dort
Erlkönigs Töchter am düstern Ort?
Mein Sohn, mein Sohn, ich seh es genau:
Es scheinen die alten Weiden so grau.*

Johann Wolfgang von Goethe, *Erlkönig*

*„Ach táto tatíčku, což nevidíš
těch dcerek králových tam vody blíž?“
„Vidím, vidím to, mé dítě milé:
vrby jsou to šeré a vyhnílé.“*

Johann Wolfgang von Goethe, *Král duchů*

ZÁŘÍ 2019

François Villemin otevřel dveře posluchárny na fakultě v Tours a vyzval studenty, aby se usadili do lavic.

„Všechny vás tady vítám,“ řekl na úvod, na katedru položil notebook, otevřel ho a připojil k interaktivní tabuli.

Štíhlou postavou v béžovém vlněném obleku, holou lebkou a bílými vousy připomínal jednoho skotského herce. Málokdo z přítomných v sále, vzhledem k nízkému věku, znal Seana Conneryho. Profesor si však podobnosti užíval a snad až trochu škodolibě se bavil nevědomostí svých posluchačů, podobně jako se starý učenec pousmívá nad nedostatkem zkušeností svého žáka.

Villemin počkal, až se všichni usadí, a jakmile obecenstvo zpozornělo, ztlumil světlo v místnosti a pustil se do výkladu.

„V této druhé přednášce vám popíšu případ, který se stal v osmdesátých letech a který jsem nazval ‚Útočiště Sandrine‘. Jako minule vás nejprve seznámím s veškerými fakty, následně přejdeme k vašim otázkám. Předem vás upozorňuju, že své chytré telefony můžete klidně nechat spát, marně byste hledali nějaké odkazy, zbytečné je i pátrat ve vaší mladé paměti, zda jste o případu náhodou neslyšeli. Nikde o něm není ani zmínka. Na konci přednášky pochopíte proč...“

*„Zaměstnej si mysl...
Recituj si třeba svoji báseň...
Bude to tak snazší...
Až tě zítra paní učitelka vyzkouší, uvidíš,
že mi budeš vděčná...
Pojď...
Pojď blíž...
Bude to tak snazší...“*

PRVNÍ BÓJE

OSTROV

1

1949

Valérie rázně hodila klacek. Opsal vysokou křivku, na okamžik poškádlil šedá oblaka a tlumeně dopadl zpátky do písku. Běžový labrador se za ním okamžitě rozběhl, chytil ho do tlamy, radostně zamával ocasem a otočil se čelem k paničce, která zatím uvolněně kráčela podél pobřeží.

„No tak! Aport!“

Valérie se shýbla, pochválila svého psa a klacek vyplavený mořem mu znovu hodila. Foukal svěží větřík, začínal podzim. Pláž byla zalitá omamnou vůní soli a řas převalujících se ve vlnách a bledou září slunce, které před chvilíčkou vyšlo a jen obtížně se prodíralo skrz nízká mračna.

Valérie chodívala se svým dvouletým psem Gusem každý den na procházku podél oceánu. Byl to neměnný rituál. Ať foukal vítr, nebo pršelo. Každodenní procházky nebyly jen příležitostí strávit čas ve dvou se zvířecím kamarádem. Mladá žena se především mohla z plných plic nadýchat svobody, na niž čekala celé roky.

Valérie si na chvílku přestala všímat labradora a postavila se čelem k vlnám, které jí jemně olizovaly nohy.

Zavřela oči a poslouchala.

Neslyší nic.

Nic než hukot převalující se vody a křik racků.

Neslyší řev německé stíhačky zpoza oblaků.

Neslyší tíživé ticho, za nějž k zemi pochmurně padá další ničivá bomba.

Neslyší protiletdeckou sirénu ženoucí všechny do sklepů.

Neslyší rezignované mručení lidí namačkaných v provizorních krytech a neodvažujících se ani zdvihnout hlavu ve strachu, že by na sebe mohli pouhým pohledem, vyčerpaným hrůzou a smrtí, přivolat strašlivý blesk.

Valérie si povzdechla a na rtech se jí vykreslil úsměv. Otevřela oči, na obzoru spatřila mořským oparem zastřený obrys maličkého ostrova a ohlédla se za sebe, k domům lemujícím pobřeží. Obličej jí zahalily chmury. Bolestné vzpomínky jí pokryly čelo vráskami, ale jak si slíbila – opakovala si to ještě před hodinou, když si oblékala bundu –, nebude plakat. Všechny válečné rány s osvobozením zdaleka nezmizely. Rozbitá okna, povalené zdi domů, zničené střechy: *Bude třeba čas, spousta času k napravení nicoty*, pomyslela si při pohledu na trosky domů.

Ucítila, jak se jí hrdlo začíná svírat smutkem, ale z myšlenek ji vytrhlo Gusovo ňafání. Ležel o několik metrů dál, nehýbal se – zjevně ho vyděsilo mračno racků zavěšené nad pláží, jež se po pár okamžicích zřítilo střemhlav k zemi kousek vedle něj.

Valérie došla až k psovi, přidřepla si a pohládila ho.

„Tak my se bojíme hejna ptáků?“ pošeptala mu posměšně.

Přitom racků bylo skutečně hodně. Přišlo jí to zvláštní, když viděla takové množství ptáků vznést se do vzduchu a hned zase těžce klesnout do písku. Obvykle se rackové drželi v malých skupinkách po deseti, možná dvaceti, ale málokdy početnějších. Tedy aspoň, co Valérie pamatuje.

V téhle chvíli by se vsadila, že křídly valchuje vzduch a k tomu cvaká zobáky přinejmenším stovka ptáků.

Co to tam můžou mít? říkala si, když se znovu postavila na nohy. *Jestli chceš, tak počkej tady, strašpytle. Já se na to jdu podívat.*

Mladá žena nechala psa tam, kde ležel a kde jeho nářikavé zavytí zaniklo v racčím chechotu, a vydala se k nejhusťšímu jádru hejna, asi o padesát metrů dál, do míst, kde pláž přecházela do moře. Ze zvyku se rozhlédla kolem sebe, ověřila si, že jí nehrozí žádné nebezpečí, jak to dělávala pokaždé, když se vydávala do města s potravinovými lístky pro něco, čím by nasýtila matku a bratry.

Na pláži nebylo ani živáčka.

Kulisy se nezměnily: z jedné strany ztichlé ruiny domů, ze strany druhé chladné, netečné moře a sotva viditelný ostrůvek v dálce, který ze břehu vypadá jako malý kamínek. Znepokojivé stíny, které strašily v různých zákoutích města, se s příchodem Američanů dávno rozplynuly. Už ji netíží pohledy, které si domýšlela v ulicích – nepřátelské či vystrašené, v té době bylo těžké je rozlišit –, kvůli nimž se hrbila, aby nebyla tak nápadná.

Teď, díky svobodě, může po pláži kráčet vzpřímená a beze strachu. Naučené reflexy pronásledované bytosti ji však neopustily.

Valérie stála asi deset metrů od racků.

Naráz vzlétli, určité je překvapila ženina přítomnost, nevšimli si, že se k nim blíží. Hned však usoudili, že předmět zájmu jim stojí za všechna možná rizika, a s hlukem se odhodlaně a ladně snesli do písku. Sotva se znovu usadili na záhadném pokladu (Valérie ho po jejich vzletu na chvílku zahlédla a připadal jí jako kmen stromu), začali po sobě výhrůžně sekat zobáky, nevrle vřeštěli, navzájem se napadali a pleskali se roztaženými křídly. Při pohledu

na ně člověka muselo napadnout, že jasným účelem takové zuřivosti není boj o přežití, nýbrž smrt, že rackové mezi sebou vedou válku, nepochopitelně dovedně napodobují lidi, přesně jako děti, jež Valérie vídávala v ulicích města hrát si na vojáky ve skutečných válečných kulisách.

Po lidech zešíleli i ptáci?

Gusova panička (pes stále ležel v písku a sledoval ji vystrašenýma očima) nehnutě stála a pozorovala záhadnou zběsilost. Vtom ji, jako ledový osten, bodlo v bedrech z toho, co se jí mihlo před očima. Mrazení podél páteře stoupalo až ke rtům zdřevěnělým hrůzou, mladá žena ještě nedokázala pojmenovat, co zahlédla; bezděčně zašep-tala: *To není možné.*

„To není možné.“

Ta věta už ztratila veškerý smysl. Lidská povaha postavila představy o nemožnosti na hlavu. Bomby shazované na civilní obyvatelstvo. Ženská těla, která vojáci po uspokojení pohlavního puzení nechávali ležet v troskách domů. Vyhladovělé děti natahující ruce zamřížovaným okénkem železničního vagonu...

Nic už není nemožné. Válka poplenila i slova.

A přitom Valérie tu větu zopakovala, aniž si to uvědomovala, jako ovládaná pavlovovským reflexem vyvolaným atavistickou tísní.

U nohou jí ležel klacek, kterým před chvílí házela. Roztřeseně ho sebrala a popošla ještě o několik kroků. Vtom ji do tváře udeřil zápach, zlomil ji v pase a žaludek se snažil vyvrhnout ven veškerý svůj obsah. Křeč však vypudila pouze žluč. Když bolest pominula, Valérie se znovu postavila, rukou si otřela slzy, které jí vytryskly, když se jí zmocnily žaludeční stahy, a rozzuřeně pohlédla na ptačí armádu před sebou. *Jsou to jenom ptáci*, dodávala si odvahy, *už jsi čelila mnohem horšímu a přežilas to, tak běž, musíš si to ověřit...*

Zamávala klackem nad hlavou a rozběhla se k rackům, přitom křičela, jak nejhlasitěji dovedla.

Desítky párů křídel hlučně zašustily, když rackové společně vzlétli a shlukli se o kus dál na vodní hladině, odkud hlasitě a nespokojeně pištěli. Několik nejodvážnějších jedinců se stáhlo jen o kousíček dál, poskakovali na hubených nohách a zvědavě pozorovali Valérii, jak stojí dva metry od těla odhaleného odlétnuvším rubášem z bílého peří.

„Panebože,“ zašeptala, když zahlédla torzo mrtvoly.

Tělu chyběla jedna paže a kus nohy. Obličej měla zaborený do písku. Hlavu jako mořské řasy obalovaly dlouhé, spleené vlasy. Průsvitná kůže byla posetá spoustou ran, bezpochyby způsobených údery zobáků či apetytem dravých ryb.

Mladá žena pomalu couvla. Krátce pohlédla doleva, směrem k domům, zapátrala po nějaké lidské přítomnosti, k níž by se mohla uchýlit. Chtěla křičet o pomoc, ale nedokázala to. Mozek sotva dokázal vyslat nejzákladnější informaci: jít pryč od dětského těla.

Zároveň Valériinu pozornost upoutal prudký pohyb po pravé straně. Přicházel z nebe.

Klesal směrem k moři.

Potom zase stoupal.

Valérii se vůbec nechtělo otáčet hlavu a zjišťovat důvody makabrozního tance. Nejraději by z pláže utekla, aby už nemusela slyšet chraplavý křik, který ji nutil přece jen se podívat k obzoru. Neměla však sílu. Pomalu se otočila směrem ke skalnatému obrysu ostrova a s dalšími slzami v očích sledovala ptáky.

Hejno racků se rozdělilo do několika skupin, které postupně na různých místech předváděly stejný taneček. Ptáci se vrhali střemhlav pod hladinu za potravou, z hodování je vyrušovaly jen vlny unášející jejich kořist.

A tak se s pohybem vln střídavě objevovaly další, k pobřeží směřující mrtvoly trýzněné zobáky hladových predátorů. Pět, šest, devět... Z chladné vody se vynořovalo a znovu klesalo pod hladinu asi deset balíků masa a kostí, všechny abnormálně nafouknuté plyny pocházejícími z rozkládajících se tkání, všechny částečně ohlodané mrchožrouty.

„Panebože...“

Když u Valérie přistálo druhé tělo (spíš trup bez končetin než tělo) a přízračný obličej na ni upřel prázdné oční důlky, rozeběhla se s Gusem v patách směrem od pobřeží.

Za zády jí jako ozvěna ke křiku znějícímu v jejím nitru rozsekávaly ticho posměšným vřeštěním desítky vyhladovělých zobáků.

2

SANDRINE

LISTOPAD 1986

Brodím se v sračkách, to jsem to dopracovala.

Sandrine se smutně zadívala na své tenisky napůl zabořené v blátivé břečce smísené s kravinci. Vybavilo se jí, jak byly čisté a bílé, když si je ráno obouvala. Stojí uprostřed pole, kam trochu bezhlavě vběhla, přitom nedávala pozor, kam šlape, sotva rozezná logo značky vytištěné po stranách.

„Dokážete si představit, že jsem nic neslyšel? Prostě nic. Udělali to v noci.“

Sandrine pozorovala zemědělce, který pár metrů před ní (rozumně obutý ve vysokých gumácích) ukazoval prstem na stádo krav za ostnatým drátem.

„Co na to řekla policie?“ zeptala se a zvířata vyfotila.

„Že to musely být děti. Že se takhle baví... Jenže jak to udělám s veletrhem hospodářských zvířat?“

„S veletrhem?“

„Ano, s veletrhem zvířat, bude za týden,“ upřesnil s lehkým přízvukem. „Jsou to dojnice. Kdyby byly na maso, tak bych je nějak prodat mohl, samozřejmě za míň... Ale takhle je nikdo nebude chtít. Kvůli těm čmárancům... Kdo mě odškodní?“

•
Kvůli těm čmárancům ...

Kříže.

Ledabyle nastříkané sprejem na boky asi deseti kravám.

Hakenkreuzy.

Nakloněné svastiky.

Hákové kříže.

Novinářka ucítila pálení na zápěstí. Jizvy pečlivě skryté pod koženým náramkem vzplály. Polkla a zahнала hořkou pachut', která se objevila s ošklivými vzpomínkami.

„Já nevím, pane Wernste. Pojišťovna?“

„Pche... Ta mi nedá ani desetinu toho, co by stály. Vrátime se zpátky, pojdte, dělají se mraky,“ navrhl zemědělec. „Pěkně jste se ale zaprasila, to vám teda řeknu!“

Sandrine si vyvracela kotníky a o trs trávy si čistila boty, snažila se z nich dostat co nejvíc kravinců. Pomyslela si, že si v autě musí nechat holínky, pro příště, až zase vyrazí za podobně exkluzivní peckou, jako jsou tyhle posprejované krávy...

A to jsem ani ne před třemi týdny ještě chodila pařížskými ulicemi a snila o tom, že se stanu novinářkou v nějakém významném deníku...

Starší muž (asi tak šedesát, možná víc, nebylo snadné přiřadit věk k tváři ztrhané prací s půdou a dobytkem) odzátkoval lahev bílého, z lednice vytáhl talíř s uzeninami a vše položil na pevný dubový stůl. V místnosti se vznášel pach potu a zvlhlého oblečení, chvílemi ho přehlušovaly závaný vůně hořícího dřeva v krbu. Sandrine nechala tenisky venku na rohožce, čekaly tam jako pes, příliš špinavý na to, aby ho vpustili do domu, a vestoje se nahřívala před ohněm.

„Článek vyjde zítra,“ křikla směrem do kuchyně, odkud se ozýval hluk nádobí. „Máte naše předplatné?“

„Ne. A nemám ani čas dojet si do vesnice.“

„Tak vám jeden výtisk přivezu,“ slíbila. „Doufám, že článek lidem rozváže jazyk.“

„Vy tomu vážně věříte?“ poznamenal ironicky Frank Wernst, když se objevil v místnosti s náručí plnou talířů, skleniček, pecnu chleba a nožů.

Nevěřím, samozřejmě že ne. Ne tady, v tomhle kraji. Ne uprostřed ruin a mrtvol, přiznala si v duchu Sandrine.

„Pojďte si sednout, napijte se, je to dobrý víno.“

Posadila se a přijala skleničku, kterou jí spolustolovník podal. Měla zvláštní dojem. Že se s tím mužem už někdy setkala. Nebylo to možné, v Normandii je přece teprve dva týdny. *Snad u pekaře v městečku nebo u řezníka,* přemítala a pozorovala talíř s klobásami, paštikami a pomazánkami před sebou.

„Aby mozek dobře fungoval, je třeba mít plnej žaludek,“ pobídl ji Wernst, když viděl, jak se upejpá.

„Ještě není ani deset hodin...“ poznamenala Sandrine.

„Čas je relativní veličina. Pro vás je ‚teprve‘ deset. Já jsem na poli od pěti, takže teď už mám za sebou polovinu pracovní doby. Čili je načase něco pojmít.“

Sandrine se podřídila. Namazala si tenký krajíček chleba paštikou, vypila víno a nijak nezakrývala, jak jí chutná. Frank obřadně přežvykoval. Nalil si druhou skleničku, nabídl i Sandrine a pak s vážným výrazem postavil lahev zase na stůl.

„Víte, válka je pořád s náma. Je pořád tady,“ ukázal si prstem na pravý spánek. „Nepotřebuju, aby mi to ti hajzlíci připomínali tím, že mi budou čmárat po kravách. Každou noc spolu spíme. Válka je ta nejvěrnější družka. Když ji jednou potkáte, zůstanete spolu až do smrti...“

„Je mi to líto, pane Wernste.“

„Já vím, já vím. Všem je nám to líto.“

„Jak... Jak jste se sem dostal?“

„Jednoduše, do Francie jsem se dostal z toho nejhoršího důvodu: kvůli válce. A zůstal jsem tu z toho nejlepššího důvodu: kvůli lásce.“

„Skutečně?“

„Ano. Rok před osvobozením jsem se zamiloval do jedné Pařížanky. Ale museli jsme to tajit. Nerado se to vidělo, Němec s Francouzku... Různě jsme se stěhovali, a když ta historie z paměti lidí vyprchala, usadili jsme se tady. Před deseti lety.“

„Žijete sám?“

„Ano,“ odpověděl bez dalšího vysvětlování.

Sandrine přelétla místnost pohledem: stará pohovka, nábytek z tmavého dřeva, obraz, prošlapaný koberec, staré fotky v rámečcích. Ani televize, ani telefon. Pár meziválečných knih v čemsi, co připomíná knihovnu. Statek jako by strnul v neurčitým čase. Nehybný a bázlivý jako voják v očekávání vyhlášení příměří, netroufá si pohnout se dopředu ani dozadu, odmítá se otevřít své době, hudbě, nedělním večerním seriálům, četbě jiné literatury, současnější, méně válečnické, ve strachu z jakési zkázy, prorokované kříži namalovanými na kravách.

Po deseti minutách Sandrine Frankovi poděkovala a slíbila, že napíše výmluvný článek, aby všichni čtenáři do jednoho nepříjemnou záležitost posuzovali s pochopením. Ráda by přidala ještě pár osobnějších slov o našem závazku pečovat o paměť, o hrůzách války, o zakázané lásce mezi vojákem a civilistkou, ale nenašla k tomu odvahu. Jednak proto, že se necítila oprávněná vyjadřovat se k tématům, která zná jen z hodin dějepisu. A pak proto, že ji neopustil zvláštní dojem, že onoho venkovana už někde viděla. Nevěděla proč, ale bylo jí jasné, že se mírně tísnivého pocitu zbaví, teprve až odsud odejde.

Zavřela za sebou venkovní dveře a shýbla se, aby si obula tenisky. Vtom se zarazila, všimla si, že jí je starý muž

umyl, musel to udělat, když byl v kuchyni. Usmála se nad prostou pozorností a měla chuť vrátit se a poděkovat mu za to.

Jenže v tom okamžiku jí jako kukuřičné zrnko ve vroucím oleji explodovalo v mysli další *déjà vu*. Byla to hloupá a ničím nepodložená představa, přesto ji hnala k malému peugeotu 104 takovou silou, že se ani nezdržovala se zavazováním tkaniček.

3

SANDRINE

LISTOPAD 1986

Sandrine vešla do maličké redakce místních novin v centru městečka, nedaleko náměstí, kde se konají trhy. Zvonek u dveří upozornil Vincenta, že už je zpátky. Zdvihl hlavu od psacího stroje, potáhl z cigarety, zamáčkl ji v popelníku a vstal, aby kolegyni přivítal.

„Tak co ten sólokapr?“ usmál se při vědomí, že vydat se na venkov na základě anonymního telefonátu spíš svědčilo o hloupém vtipu než o možnosti přijít k námětu pro článek roku.

Sandrine si pro jistotu informaci předem ověřila na četnické stanici.

„Jen se mi směj,“ vzdychla a svlékala si bundu. „Ale aspoň jsem se pořádně nasnídala! A mám umyté boty!“

Když ji Vincent před dvěma týdny uviděl ve dveřích redakce s kufrem a kouskem papíru s adresou, ucítil v okolí žaludku velký třesk. Rodákem z městečka zalomcoval brutální náraz, seizmický otřes se mu ve vlnách šířil až k srdci. První, co ze sebe dostal, byly jen náznaky vystavěných vět, spíš jednotlivá slova bez spojitosti, vlnění totiž

zasáhlo i mozek. Usmál se (aspoň si myslel, že se usmívá, protože když stál proti ní s ochablým tělem, neměl vůbec ponětí, zda jeho mimické svaly patřičně odpovídají pokynům mozku), podal jí ruku a představil se, přitom se soustředil, aby se při vyslovování vlastního jména nezakoktal. Vincentova nemotornost a rudý obličej Sandrine dojaly.

V Paříži by ji takhle zapáleně nikdo nepřivítal...

Od té chvíle se Vincent neustále snažil o nenápadná gesta, jimiž chtěl přitáhnout pozornost mladé Pařížanky (exotické bytosti pro někoho, kdo celý život nevytáhl paty ze zapadlého městyse).

Nejdřív jí nadšeně vysvětlil, jak funguje taková redakce (s čímž byl rychle hotov, protože v ní pracovali jen dva lidé, on a šéfredaktor Pierre), a pak se dal do popisu městečka a jeho obyvatel. Mladík Sandrine vyličil nejrůznější podrobnosti z místního každodenního života: lidi, kterým je potřeba naslouchat, kterým je naopak lépe se vyhnout, vyjmenoval dobré adresy ke stravování, příjemná místa, kam lze zajít na skleničku...

V jeho rutině svobodného mládence došlo k náhlým změnám. Ranní přípravy na odchod do práce mu zabraly o něco víc času. Novinář se před zrcadlem v koupelně prohlížel novým, pečlivějším pohledem. Maličký byteček, který si pronajímal nad obchůdkem s vlnou, se stal svědkem fyzické proměny svého obyvatele. Viděl Vincenta odcházet do práce lépe oholeného, lépe učesaného, zahaleného v závanec do té doby nepoznaného parfému. Slyšel ho propěpěvovat si, přistihl ho, že se bez zjevného důvodu usmívá.

Oblečení naházené na hromadě se po dlouhé době octlo v koši na špinavé prádlo. Lahve od piva roztroušené všude možně zmizely, jako by po celý dlouhý rok, kdy do svého dvoupokojáku nikoho nepozval, byly jen přelu-

dem. Žehlička začala znovu sloužit, vysavač byl probuzen z dlouhého zimního spánku, aby spolykal na koberci zapomenuté drobky z chipsů a zbytky popela.

V redakci jako vyměněný Vincent nepřetržitě pozoroval Sandrine. Předstíral, že tuká do psacího stroje nebo že přemýšlí nad perexem článku, a potají pozoroval *deus ex machina*, jež přišlo vyřešit citovou tragédií jeho života. Když ji onoho rána sledoval, jak odjíždí na Wernstův statek, musel uznat, že o své kolegyni toho stále moc neví. Zdvornilé rozhovory, bezvýznamné malichernosti... Stále si netroufl ji pozvat: „Můžeš zajít ke mně, budeme se líbat a milovat na čistém, pohodlném koberci...“ – jak často fantazíroval večer před usnutím.

To málo, co o ní věděl, se dalo shrnout do několika vět: rodačka z Paříže, kde je složité najít místo novináře. Jedináček. Má ráda samotu. Kožený náramek na levém předloktí je způsob, jak nezapomenout (Na co? Na tuto otázku nikdy skutečně neodpověděla.), a ano, někdy později, až se zabydlí, by s ním možná večer po práci na skleničku zašla.

Zbytek poznatků vycházel z jeho bedlivých pozorování: poměrně vysoká, asi tak metr sedmdesát, tmavé jemné vlasy ostříhané na mikádo, hranatý, souměrný obličej, hnědozelené hypnotizující oči, prsa, která si domýšlel pod tlustými svetry, jež nosila, musela být pevná a oblá jako ta nejkrásnější normandská jablka. A také si všiml další věci: rtů. Od stolu viděl, že se pravidelně pohybují, i když nevydávají žádný zvuk. Sandrine vyslovovala němé věty, jako by její myšlenky nedokázaly vydržet uzavřené v mysli a za každou cenu toužily uniknout těmito tichými, sotva viditelnými pohyby. A pokaždé (to znamená dost často) v něm její rty svým jednoduchým, smyslným tancem probouzely touhu vstát a jít je políbit...

„No a jinak?“ vzpamatoval se, když si uvědomil, že civí na Sandrininy rty jako malé děcko na sladkosti ve výloze cukrárny.

„Jinak krávy, co spásají travu na rozbláceném poli, pomalované hákovými kříži. Policie si myslí, že to udělaly děti.“

„Dívej se na to z té lepší stránky, s tímhle by ses v Paříži nesetkala.“

Z věty „s tímhle by ses v Paříži nesetkala“ se stal oblíbený leitmotiv. Vytasil se s ní pokaždé, když se naskytla příležitost: ohledně blížícího se veletrhu zvířat, ohledně cest zmateně protínajících kraj, ohledně stísněného a omšeleho prostředí místní pošty, ohledně vidláckých způsobů venkovanů... Tato mantra měla jediný cíl: přesvědčit novou kolegyni, aby už nikdy tento kraj neopustila, nebo spíš, aby se už nikdy nevzdálila od Vincenta.

„To ne, s tímhle určitě ne...,“ přiznala.

„Sandrine?“

A sakra, pomyslela si, teď to přijde. Pozve mě na skleničku a já už nemám na co se vymluvit. Proč nemůže pochopit, že jsem raději sama? Protože nemůže, ty hlupačko. Nic o tobě neví. Aspoň ne tolik, aby si mohl domyslet. Znovu ji začalo pálit záěstí. Jako před chvílí při pohledu na nacistické symboly. Nenápadně se podrbala o kapsu džínů, jako by se jednalo o obyčejné komáří štípnutí, které ji zasvědilo.

„Ano?“

„Pierre s tebou chce mluvit, vypadá to, že jde o něco vážného...,“ oznámil Vincent.

Pierre, šéf. To on jí zavolal a nabídl tohle místo. Jeden z jeho přátel, který pracuje v Paříži, mu o ní řekl. Nezávalhal ani na chvíli, v místním kraji je o dobré novináře spíš nouze.

Mladá žena chvatně zaklepala na dveře jeho kanceláře.

To, co píšeš, je dobré, ale ne pro zdejší...

Tohle čekala, že uslyší, když si sedala čelem k Pierrovi, padesátníkovi s kudrnatými vlasy a brýlemi s rudomodrými, kovovými obroučkami, který se zrovna tvářil jako kakabus. Už si představovala, jak se vrací do Paříže a znovu obchází všechny redakce v naději, že najde nějaké místo, aspoň jako externistka...

„Jak se máš, Sandrine?“ zeptal se Pierre bez jakéhokoli úvodu.

V kanceláři se vznášela nejasná vůně skořice, Sandrine nebyla schopná určit, odkud vychází.

„Dobře, díky za optání.“

„Líbí se ti tady?“ zajímal se Pierre a ze zásuvky stolu vytáhl talířek s cukrovím. „Vím, že to není Paříž, ale v regionu patříme k váženým a oceňovaným titulům. Místní zvyky ti možná přijdou cizí, skoro až pohanské, ale lidi tady už jsou uhnětení z téhle prostoty, která ostatně může na člověka působit i osvěžujícím způsobem, zvláště když přijede z velkého města.“

„Všecko v pohodě, zvykla jsem si na cibulové trhy i oslavy svatojánské noci,“ připustila Sandrine, i když dobře věděla, že tomu tak úplně není. „Ale ještě pár let mi potrvá, než se budu moct převléknout za venkovanku a tancovat kolem posvátné vatry...“

„Tím si nebuď tak jistá! Letos jsi oslavy propásla, ale můžeš mi věřit, že je to vyloženě uhrančivá záležitost!“

Sandrine si představila svého šéfa, jak si svléká tvídové sako a rolák a v prostém lidovém rouchu se připojuje k procesí falešných panen.

„Vezmi si,“ nabídl jí cukroví z talířku, „ochutnej je, moje žena si už dva měsíce myslí, že cukrářství je budoucnost lidstva. Každý den nový recept. Moje glykemie dosahuje extrémních hodnot. Na záchodě mám pokaždé pocit, že čůrám glukózový sirup.“

„Díky, ale už jsem měla plný talíř krajových specialit u pana Wernsta, tak možná jindy.“

Pierre talířek odložil, povzdechl si, aby si dodal odvahy, a zadíval se na mladou ženu.

„Sandrine, já... nevím, jak ti to říct, jedná se o tak trochu ošemetnou záležitost.“

A je to tady. Časový zlom, kdy se přítomnost zhroutí a vrhne nás zpátky do minulosti. Další stěhování. Opustit další místo a hledat útočiště jinde. Znovu utíkat pod šedivou klenbou nejisté oblohy. Znovu cítit pálení jizev na zápěstí. Recitovat si starou báseň, aby zapomněla.

„O co jde?“ zeptala se Sandrine a domýšlela si pokračování, protože ho už mockrát zažila.

Jsi moc odměřená. Tahle práce není pro tebe. Měla by ses víc otevřít. Kolegům děláš starosti. Práci odvádíš dobrou, ale... Částečně i proto si nikdy nezvykla na velké město. Známi jí často vyčítali, že s nimi nikdy nikam nezajde a večery raději tráví o samotě. Někteří to brali jako výraz opovržení. Jiní jako sociální nepřizpůsobivost, nebo dokonce mizantropii. Mohla vysvětlovat, jak chtěla, že jí je o samotě líp, že si raději přečte knížku, než by běhala po barech a nočních klubech, ale pochopil to jen málokdo z nich. A tak Sandrine nakonec uznala, že izolovat se ještě trochu víc, třeba i za cenu přestěhování, bude možná to nejlepší řešení.

„No dobře, tak to řeknu, i když to bude možná znít nešikovně,“ povídá obezřetně Pierre, „prostě mi dnes ráno volal notář.“

„Notář?“

„Ano, notář, před pár týdny ti poslal dopis, který se mu vrátil, protože už jsi na uvedené adrese nebydlela. Nakonec se mu podařilo zjistit, že pracuješ tady, a poslal ho znovu. A k tomu mi dnes ráno volal, abych ti vyřídil, že ta věc dost spěchá.“

„O co se jedná?“

„O tvou babičku.“

Sandrine se přitiskla k opěradlu židle a chvíli mlčela.

O tvou babičku. Myslí tím „babi Suzanne“, babičku z matčiny strany, kterou Sandrine nikdy neviděla, protože prý zešléla, jak o ní říkala matka, a žila na nějakém ostrově, z nějž nikdy neodjela?

Pierre vstal, obešel psací stůl, postavil se vedle Sandrine a podal jí dopis.

„Tady je. Bojím se, aby v něm nebyly špatné zprávy. Nepochám tě samotnou, než si to... víš co. Budu vedle, kdybys něco potřebovala.“

Sandrine počkala, až se zavřou dveře, a roztrhla obálku.

Vážená paní Vaudrierová,

musím Vám s lítostí oznámit, že paní Vaudrierová Suzanne, za svobodna Hurteauová, narozená 10. prosince 1912, manželka Jeana Vaudriera, matka Monique Vaudrierové, zemřela ve věku třiasedmdesáti let.

Úmrtní list byl vystaven dne 27. října 1986 lékařem a příslušníkem četnického sboru přítomnými na místě úmrtí. Byl jsem pověřen oznámit Vám tuto skutečnost a doručit úmrtní list na poslední místo Vašeho pobytu známé poštovní správě, 56 rue des Halles, Paříž.

Po návratu tohoto psaní z důvodu odstěhování adresáta a po dalším pátrání Vás tímto dalším dopisem informuji o existenci závěti, kterou zesnulá osoba sepsala vlastní rukou a uložila v mé kanceláři dne 25. října 1986.

Žádám Vás tedy, abyste se dostavila na adresu uvedenou v záhlaví tohoto dopisu a vyhověla tak přání Vaší babičky, paní Suzanne Vaudrierové.

Přijměte prosím, vážená paní, výraz mé nejhlubší soustrasti.

Se srdečným pozdravem

Dr. Jean-Baptiste Béguenau

Sandrine si přečetla dopis ještě jednou.

Nepocítila o nic větší dojetí.

Ze rtů jí unikly první dvě věty z Camusova románu, který má tak ráda: „Dnes mi umřela maminka. Nebo možná již včera, nevím.“ Už dávno, když ji přátelé kritizovali za uchylování se do samoty a nedostatečné nadšení pro noční život, cítila v Meursaultovi spřízněnou duši. Ostatně velmi často právě v jeho přítomnosti vyvracela všechny ty výčitky, když o samotě v posteli obracela stránky *Cizince*. A v okamžiku, kdy četla oznámení o úmrtí člena rodiny, se stejně jako on cítila vzdálená smutku, který by měla prožívat. Zároveň ji jakýsi pocit viny nutil pátrat v paměti po něčem, co by jí babičku připomnělo. Nedalo se ale nic dělat. Ani jeden obrázek Suzanne si neproklestil cestu Sandrininým vědomím. Když na toto téma jedinkrát hovořila s matkou, udivilo ji, jak nekompromisně celou věc uzavřela:

„Zbláznila se. Radši zůstane na tom svém ostrově, než by tě poznala – tebe, svou jedinou vnučku. Nikdys ji neviděla a buď si jistá, že ji ani nikdy neuvidíš.“

Konec diskusí, konec historie.

Suzannina existence tím byla vymazaná z kolektivní paměti, z rodokmene, její jméno vyškrtnuté z rodinné kroniky. Zkrátka se z ní stalo tabu, na něž Sandrine až do dnešního dne docela zapomněla.

„Sakra,“ šeptla novinářka.

Přečetla si dopis potřetí, jako by se chtěla utvrdit, že je určený skutečně jí, že nedošlo k mýlce ohledně adresáta. Ale ne, její matka se skutečně jmenovala Monique.

Nic s tím nenadělám, usoudila, když vycházela z kanceláře. Pierre na ni čekal hned za dveřmi. Jakmile se objevila v místnosti, Vincent přestal trýznit psací stroj.

„Nic důležitého,“ prohlásila Sandrine.

„Přitom ten notář působil dost... ustaraně,“ namítl Pierre.

„Já... nikdy jsem ji neviděla... Člověk nemá právo vtrhnout takhle ostatním do života, zvláště když je po smrti.“

Sandrine si to neuvědomila, ale její hlas zněl najednou jinak, téměř dětsky. Když ukázala dopis, aby podpořila své tvrzení, lehce se jí třásly ruce. A také se jí zastřely oči.

„Myslím, že tam určitě musíš zajet. Vezmeš si týden volna.“

„Ale... den nebo dva budou stačit,“ zakoktala. „Jde o to posbírat věci po nějaké neznámé ženě, nic víc.“

„V určitém okamžiku tahle ‚neznámá‘ umožnila, abys tu byla, Sandrine,“ podotkl Pierre. „A na zbytku nezáleží. Sice nevím, čeho se ten zbytek týká, ale jedno vím jistě – trochu z její bytosti je i v tobě a ty nemáš právo to popírat. Podle některých kultur, když zemře někdo z předků, potomci přijdou o část sebe sama. Nejen z genealogického hlediska nebo v myšlenkách, ale i fyzicky. Atomy pocházející z našich předků, které máme v těle, přestanou taky žít a způsobí organický smutek. Podle některých teorií se tak dá vysvětlit tělesná únava, kterou lidé pocítují po úmrtí svých blízkých.“

„Já si nemyslím, že...“

„Týden,“ trval na svém šéf. „Do zemědělského veletrhu se tady stejně nic zvláštního dít nebude. Nějací uličníci maximálně posprejují ještě další dobytek... To zvládneme i bez tebe. Pojedeš na ten ostrov, vyřídíš si tam, co bude třeba, a pak se nám zase vrátíš v plné formě. To je všechno, co po tobě chci.“

4

A tak si dítě recitovalo svou báseň.

Kdo to tak pozdě ujíždí tmou...

Nejprve váhavě.

To otec s dítětem před sebou...

Později odhodlaněji.

V náručí synáčka zahřívá...

Aby uniklo, aby uprchlo.

Tak jedou vichrem, jedou ti dva...

Aby se uzavřelo ve veliké dálce na svém ostrově.

5

SUZANNE

1949

„To je ona, už jsou tady.“

Suzanne na pontonu uviděla blížící se loď. Ještě trochu zatančila na vlnách a její temně zelený obrys přistál u mola, zakymácela se přitom zleva doprava jako opilý námořník. Hlučný motor zakašlal, vypustil oblak hustého dýmu a nadobro ztichl.

Někdo jí stiskl ruku – byla to Françoise, vychovatelka jako ona.

Suzanne jí pohlédla do tváře, zčervenale ledovým větrem. Françoise měla hlavu zakrytou vlněnou kapucí, ale podél spánků jí spadalo a vlnilo se několik plavých pramenů vlasů. Nalíčila se. Byl to významný den. Na plovoucí molo přišel i zahradník Maurice, stál zpříma, rovný jako pravítko. Také lékař Claude, který se svým monoklem jako obvykle vypadal záhadně, a údržbář Simon. Zbytek personálu byl už na místě a doladoval detaily.

Všichni byli přesvědčení, že přispívají k blahu vesmíru. Právě těmito slovy ředitel, nyní stojící nejblíže lodi, navzdory chladu jen v obleku, definoval jejich práci zde na ostrově. *Bdít nad blahem vesmíru.* Všichni se nad tou větou